

TRUNG TÂM KIỂM SOÁT BỆNH TẬT - SỞ Y TẾ TỈNH THỪA THIÊN HUẾ

LƯU Ý KHI ĐƯA TRẺ ĐI TIÊM CHỦNG

1. ĐẢM BẢO AN TOÀN TIÊM CHỦNG ĐỂ

• Giảm nguy cơ mắc các bệnh lan truyền qua đường tiêm.

- Giảm nguy cơ phản ứng do vắc xin.
- Đảm bảo hiệu quả của vắc xin.
- Giảm nguy cơ các phản ứng có thể phòng được.

2. NHỮNG LÝ DO PHẢI HOÃN TIÊM HAY CHỐNG CHỈ ĐỊNH (Theo Quyết định số 2301/QĐ-BYT ngày 12/6/2015 thay thế QĐ 04/QĐ-BYT ngày 02/01/2014).

a. Chống chỉ định:

- Trẻ có tiền sử sốc, phản ứng nặng sau tiêm chủng vắc xin lần trước (sốt cao 39°C kèm co giật, dấu hiệu não/màng não, tím tái, khó thở).

- Trẻ có tình trạng suy chức năng các cơ quan

- Trẻ suy giảm miễn dịch (bệnh suy giảm miễn dịch bẩm sinh, nhiễm HIV giai đoạn lâm sàng IV hoặc suy giảm miễn dịch nặng) chống chỉ định tiêm chủng các loại vắc xin sống.

- Không tiêm BCG cho trẻ sinh ra từ mẹ nhiễm HIV mà không điều trị dự phòng lây từ mẹ sang con

- Các chống chỉ định khác theo hướng dẫn của nhà sản xuất.

b. Hoãn tiêm:

- Hoãn tiêm khi trẻ mắc các bệnh cấp tính (bệnh nhiễm trùng).

- Sốt $\geq 37,5^{\circ}\text{C}$ hoặc hạ thân nhiệt $\leq 35,5^{\circ}\text{C}$ (đo tại nách).

- Trẻ mới dùng các sinh phẩm globulin miễn dịch trong vòng 3 tháng trừ trường hợp globulin điều trị VGB.

- Trẻ đang/mới kết thúc điều trị corticoid (uống/tiêm) trong vòng 14 ngày.

- Trẻ có cân nặng dưới 2000g.

- Trường hợp hoãn tiêm khác theo hướng dẫn của nhà sản xuất.

3. THEO DÕI SAU TIÊM CHỦNG

a. Trẻ em và người lớn đều cần được theo dõi tối thiểu 30 phút tại cơ sở tiêm chủng. Nếu phát hiện các biểu hiện bất thường, nôn trớ, thở nhanh hay ngắt quãng, thời khô khè, da mẩn đỏ,... cần báo ngay cho nhân viên y tế gần nhất.

Trẻ em cần tiếp tục được theo dõi trong 24 – 48 giờ sau khi tiêm bao gồm:

- Thân nhiệt, nhịp thở.
- Sự tỉnh táo (chơi đùa), ăn, ngủ.
- Quan sát da toàn thân và vùng tiêm (sưng, mẩn đỏ, phát ban).

b. Chăm sóc trẻ sau tiêm chủng

• Cho trẻ mặc quần áo thoáng mát.

• Duy trì chế độ dinh dưỡng hàng ngày, cho trẻ bú mẹ và uống nước nhiều hơn.

• Có thể dùng thuốc hạ sốt thông thường (paracetamol, ibuprofen) với liều phù hợp cân nặng khi trẻ sốt $> 38,5^{\circ}\text{C}$, quấy khóc.

• Nếu tại vết tiêm sưng, đỏ, có thể chườm lạnh để giúp giảm đau và giảm sưng cho trẻ.

• Khi bế trẻ tránh chạm vào vết tiêm, không xoa dầu, chườm nóng, nặn chanh, đắp khoai tây hay bôi đắp bất cứ thứ gì lên vết tiêm vì có thể gây nhiễm trùng vết tiêm.

• Không dùng aspirin, không dùng thêm các thuốc ho và hạ sốt khác./.

**Ths.Bs Đặng Thị Diệu Thúy -
Trung tâm Kiểm soát bệnh tật**

HỎI ĐÁP VỀ BỆNH ĐẠI

Câu 1: Bệnh đại là gì?

Bệnh đại là bệnh gây ra bởi một loại vi rút, bệnh lây truyền từ các loại động vật sang người. Có hai thể bệnh lâm sàng của bệnh đại là thể điển cuồng và thể đại cảm (bại liệt), trong đó thể điển cuồng là phổ biến nhất.

Câu 2: Xử lý vết cắn khi bị động vật cắn như thế nào?

Nếu một người bị động vật cắn thì cần thực hiện như sau:

- Vết thương cần được rửa ngay với xà phòng và dưới vòi nước chảy liên tục trong thời gian khoảng 10-15 phút. Nếu không có xà phòng, có thể rửa ngay vết thương bằng nước sạch dưới vòi nước chảy liên tục 15 phút. Đây là phương pháp sơ cứu hiệu quả nhất để chống lại bệnh đại.

- Vết thương cần được rửa kỹ với cồn 70% hoặc cồn iod, nếu có.

- Đưa ngay bệnh nhân đến cơ sở y tế để điều trị càng sớm càng tốt.

Câu 3: Những điều không nên làm đối với vết cắn của động vật

Tránh:

- Sử dụng các chất kích thích vào vết thương như: ớt bột, nước ép hoặc nhựa cây, axit hoặc kiềm.

- Băng bó, đắp thuốc kín vết thương.

Câu 4: Bệnh đại phát triển trong cơ thể con người như thế nào?

Sau khi xâm nhập vào cơ thể người, vi-rút đại phát triển từ lớp trong cùng của mô dưới da (gọi là mô dưới da), hoặc từ cơ bắp tiến vào các dây thần kinh ngoại biên (tức là các dây thần kinh trong cơ thể con người nằm ngoài não hoặc tủy sống). Vi rút di chuyển dọc theo các dây thần kinh tới tủy sống và não bộ với tốc độ ước tính khoảng 12-24 mm mỗi ngày. Người bị nhiễm bệnh có những thay đổi hành vi và có những biểu hiện lâm sàng khi vi rút bắt đầu xâm nhập vào não bộ. Thời gian ủ bệnh có thể từ vài ngày đến vài tháng, và có thể dài tới 1 năm.

Câu 5: Thường mất bao lâu để bệnh đại khởi phát trên chó và mèo? Một con vật bị bệnh đại có thể sống được bao lâu?

Thời gian ủ bệnh có thể kéo dài từ một vài ngày đến vài tháng, trong khi thời gian phát bệnh - cho đến khi chết – dao động từ 1 đến 7 ngày.

Câu 6: Chó đại có biểu hiện như thế nào?

Các biểu hiện đặc thù ở chó đại là những sự thay đổi trong hành vi thông thường của nó, chẳng hạn như:

- Cắn khi không bị trêu chọc
- Ăn những thứ khác thường như giấy, móng tay ...
- Chạy mà không có lý do rõ ràng
- Thay đổi trong âm thanh, ví dụ sủa khàn và gầm gừ hoặc sủa không ra tiếng
- Tiết nhiều nước bọt hoặc sùi bọt mép –
- Thay đổi thói quen thường ngày hoặc chết

Câu 7: Những dấu hiệu và triệu chứng của người bị bệnh đại là gì?

Người mắc bệnh đại có các dấu hiệu và triệu chứng sau đây:

- Đau hoặc ngứa ở vết cắn (trên 80% các trường hợp)
- Sốt, mệt mỏi, đau đầu kéo dài 2- 4 ngày.
- Sợ nước (chứng sợ nước)
- Không chịu được tiếng ồn, ánh sáng hoặc không khí

- Sợ hãi khi thấy cái chết sắp xảy ra
- Tức giận, bứt rứt và trầm cảm
- Tăng động
- Ở giai đoạn sau, chỉ thoáng nhìn thấy hình ảnh nước đã có thể gây co thắt ở cổ và họng
- Thời gian bị bệnh thường là 2-3 ngày, nhưng có thể kéo dài đến 5- 6 ngày hoặc dài hơn khi được chăm sóc tích cực.

Câu 8: Có phải chỉ cần theo dõi con chó, mèo đã gây ra vết cắn trong vòng 10 ngày mà không cần tiến hành điều trị?

Không. Ở những nước có tỉ lệ bệnh đại lưu hành phổ biến trên đàn chó, mèo lớn, bắt buộc phải tiến hành điều trị và theo dõi chó/mèo gây ra vết cắn trong vòng 10 ngày. Nếu con vật vẫn khỏe mạnh trong thời gian theo dõi, có thay chế độ dự phòng sau phơi nhiễm (PEP) thành chế độ dự phòng trước phơi nhiễm cho người bị cắn, tức là vắc-xin tiêm sẽ ngăn ngừa bệnh đại cho người đó nếu bị cắn trong tương lai.

Câu 9: Trong những điều kiện nào chúng ta phải tiêm vắc xin chống bệnh đại sau khi bị cắn?

Tiêm vắc-xin dự phòng bệnh đại sau phơi nhiễm (PEP) là bắt buộc nếu bạn bị chó, mèo hay các động vật khác bị đại hoặc nghi ngờ bị đại cắn.

Cần áp dụng PEP trong các điều kiện sau đây:

- Nếu vết cắn gây xước da và vết thương chảy máu.
- Nếu màng nhầy ở vùng da tiếp xúc với nước bọt của động vật nghi đại.
- Nếu con vật đã cắn người:
 - + bị chết
 - + biến mất trong thời gian theo dõi
 - + có biểu hiện hành vi không bình thường, thất thường
 - + nếu kết quả xét nghiệm chất liệu não của động vật nghi đại hoặc bị đại cho kết quả dương tính.

Câu 10: Liệu tiêm vắc-xin phòng đại có thể gây bệnh đại không?

Không. Tất cả các loại vắc-xin đại cho người đều đã được bắt hoạt. Vắc-xin phòng đại trên người phải trải qua một loạt các kiểm định về chất lượng như hiệu lực, độc tính, độ an toàn và vô trùng. Việc tiêm phòng bệnh đại không thể gây bệnh đại.

Cục Y tế dự phòng- Bộ Y tế
(Sưu tầm)